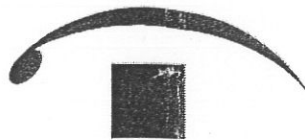

Zupcu
M. H.
odloži!!

Območna enota Nova Gorica

Številka: 808-2/2007-M/K
Datum: 14.01.2008

OBČINA BRDA			
prejeto 15-01-2008			
Org. en.	Štev.	Pril.	Vred.

OBČINA BRDA
Trg 25. maja 2
5212 DOBROVO V BRDIH

Zadeva: Gradnja kamnitih podpornih zidov na območju Občine Brda; **mnenje in navodila.**
Zveza: Vaš dopis z dne 10.12.2007, prejeli dne 11.12.2007 s priložo: zapisnik komisije.

Spoštovani!

Ugotovitvam in zgodovinskemu orisu, ki ga je poglobljeno sestavila komisija za evidenco, zaščito in obnovo naravne in kulturne dediščine, skoraj ni kaj dodati. Popolnoma se strinjamo, da je kamniti suhozid del briške kulturne dediščine, zato bi bilo dobro imeti ustrezen Odlok že do sedaj, saj so mnogi podporni zidovi že izvedeni in to pretežno nestrokovno:

- kamni« neuravnoteženo» ležijo v zidu, kot vezivo se uporablja cementna malta, prepusti za vodo se ne izvajajo...

Izkopan briški kamen je večinoma v obliki plošč, tudi zelo masivnih in različnih debelin, zaradi lažje izvedbe pa se izvajalci poslužujejo raje lomljenega kamna.

Za izvedbo suhozida so ploščati kamni vsekakor primernejši, saj lepo nalegajo drug na drugega v plasteh različnih debelin, pri čemer je potrebno paziti na prave preklope zaradi vezave, priporočljiv je tudi nagib proti brežini.

Možna pa je tudi izvedba suhozida iz lomljenega peščenjaka, kjer pa je potrebna večja spretnost in usposobljenost izvajalcev. Kamne nepravilnih oblik je potrebno ustrezno podložiti z manjšimi kamni in zakliniti s skrlicami. Taki kamniti suhozidi prepuščajo vodo in dodatni prepusti niti niso potrebni.

Pri zidovih večjih višin (nad 2.0m) je dopustna tudi AB ojačitev, v tem primeru pa je potrebno na več mestih izvesti prepuste za odvodnjavanje meteorne vode, kar smo skušali prikazati v grafični prilogi.

Odlok naj po možnosti vsebuje tudi določilo, da smejo tovrstne zidove graditi za to usposobljeni izvajalci pod nadzorom ustreznih strokovnjakov. Predlagamo, da si skupaj ogledamo primere pravilno in nepravilno izvedenih zidov, pripravljeni pa smo sodelovati tudi pri praktičnih preizkusih.

Lep pozdrav!

Odgovorni konservator (ji):
Mitja Mozetič u.d.i.a.

Priloga: 1 x skica.

Vodja enote
Robert Čerovnik, dipl.um.zag.

ZADEVA: POBUDA OBČINSKEGA SVETNIKA

PODPORNI ZIDOVI V BRDIH

Podporni zidovi ob poteh in vinogradih predstavljajo izjemno krajinsko posebnost v ~~Brdih~~ Brdih. Briški kmet je moral globoko razkopati svojo opočno zemljo, da je lahko vsadil trte, oljke, fige in drugo sadje. Razpokana opoka, bolj znanstveno fliš ali lapor, se sčasoma preperela in dala čudovito podlago za vse vrste sadja in trto, predvsem za rebulo.

Ob razkopavanju je med opoko naletel na žile kamna peščenjaka, različno oblikovanega in različne velikosti: ni ga treba obdelovati, briški kamen je že "naravno" razrezan in oblikovan. S kamenjem, ki ga je izkopal, si je sezidal hišo, štalo, gospodarsko poslopje. Zaradi strmine pa je moral podpreti terase, ki so nastajale z razkopavanjem, in sicer s kamenjem, ki ga je prav na tem mestu izkopal. Nastajal je tipičen briški zid - *suhi zid*, ki je podpiral terase (v vzhodnih Brdih "zakopence" v zahodnih "banče"). Vsi kmetje so znali zidati in so zidali sami. Zidovi so bili prilagojeni določenim potrebam. Bili so različnih višin. Med njimi so bili tudi takšni, ki so desegali višino tudi do 4m, nagnjeni so bili proti strmini in zadaj zasuti z drobnim kamenjem (gruščem), ki je služil za normalen odtok vode (drenaža). Grušč in slabo kamenje so zmetali na dno "žlaga" in s tem ustvarili naravno zbiranje in odtok vode. S tem so desegli, da v Brdih ni bilo plazov.

Takšne zidove lahko najdemo nad in pod cestami in služijo kot podporni zidovi. Briške občine so za časa Avstrije uporabljale to enostavno kmečko tehniko za zidanje podpornih zidov. Tako imamo v Brdih največ:

- suhih podpornih zidov (avstrijski)
- v času Italije so zidali podporne zidove z "bunkasto" obdelanim kamenjem, položenim v ravnih vrstah t.i. podporni zid z obdelanim kamnom (rimski ali italijanski). V občini Kojško je v času Italije tovrstne zidove zidal ing. Remigij Korsič, ki urejal je gradbene zadeve v občini Kojško. Kamen za gradnjo podpornih zidov so pridobivali iz kamnoloma "Boškič"
- v času Jugoslavije so nadomeščali zrušene zidove ali delali nove, enostavno iz betona. Tako imamo betonske zidove (jugoslovanske), ki občutno kvarijo krajinski videz in niso niti tehnično primerni. (Glej betonski podporni zid ob izhodu iz Kojškega proti Humu: betonski zid, ki naj bi bil imenitnejši zaradi nakazanih arkad, ki pa je razpokan in bo popolnoma razpadel.)

Naša sosednja briška občina Števerjan je z odlokom prepovedala obcestne (in tudi siceršnje) betonske podporne zidove in predpisala suhi zid. Kot primer "zgodovinskega" obeležja obcestnih podpornih zidov navajamo visok (nad 4m) podporni zid ob poti pred spustom v "zdenc" v Gradnem. Zidali so ga leta 1905, ko so "Blaževi" kopali novino za prvi sklenjen vinograd (prej samo "binže"). Ta zid se v nadaljevanju veže z "naravnim" zidom (odkrita žila peščenjaka). Od "Zdenca" naprej proti Gradnem je visok in dolg suhi zid zidan z zelo velikimi kamni. Zidal ga je lastoročno gradenski vikar Rotar leta 1864 (oznaka na prvem kamnu se je okrušila in izgubila), ko je kupil od države parcelo (avstrijska agrarna reforma) lastoročno skopal in zasadil trte in oljke.

Suhi zid je nedvomno briška kulturna dediščina, zato predlagam občinskemu svetu:

- A.
 - z odlokom prepovedati rušenje suhih podpornih zidov.
 - z odlokom prepovedati zidanje betonskih podpornih zidov.
 - z odlokom predpisati način zidanja podpornih zidov in prepovedati zidanje fugiranih zidov z Istrskim oz. kraškim sivim obdelanim kamnom.
- B. S primernimi denarnimi subvencijami pomagati ohraniti podporne zidove ob cestah in poteh in

kamnite mostove na briših potokih (Črnaški itd.)

- C. Ob zbiranju ledinskih imen (krajevno imenoslovje), ki ga sedaj v Brdih vodi g. Klemše, evidentirati vse podporne zidove in kamnite mostove za pripravo seznama kulturne dediščine.
- D. Katastersko je treba evidentirati in označiti :
-poljske poti
-srednjeveške poti
-vojaške poti
Te poti so važen turistični povezovalni element, bodisi kot kolesarske (kjer je to primerno) , bodisi kot sprehajalne poti. Opremiti jih je treba s primernimi zgodovinskimi in smernimi tablamami in jih označiti (z različnimi barvami) na posebnem turističnem zemljevidu Brd.
- E. Občinska uprava naj v proračunih za naslednja leta zagotovi ustrezna proračunska sredstva, hkrati pa naj naredi vse potrebno za pridobitev dela sredstev iz evropskih skladov.

nagib 10%

AB ojačitev zidov
večjih višin

drenaža

propusti za vodo

propusti

